

Inleiding

De zorgplicht van de assurantietussenpersoon

Op de assurantietussenpersoon rust op grond van art. 7:401 BW een zogenoemde ‘zorgplicht’, welke hij of zij in acht moet nemen jegens de klant (de verzekeringnemer). Art. 7:401 BW bepaalt het volgende:

‘De opdrachtnemer moet bij zijn werkzaamheden de zorg van een goed opdrachtnemer in acht nemen.’

Het gaat hier om een algemene, open norm. De exacte inhoud van de zorgplicht is niet bij wet geregeld.

Indien de assurantietussenpersoon niet conform de op hem of haar rustende zorgplicht handelt en de verzekeringnemer hierdoor schade lijdt, is de assurantietussenpersoon aansprakelijk en verplicht de schade te vergoeden. Het kan om grote geldbedragen gaan.

In de rechtspraak komt de zorgplicht van de assurantietussenpersoon regelmatig aan de orde. Hierdoor wordt een meer specifieke invulling gegeven aan de algemene, open norm die art. 7:401 BW formuleert.

De bedoeling van dit boek

Dit boek bevat dertig samenvattingen van rechterlijke uitspraken waarin de zorgplicht van de assurantietussenpersoon centraal staat. De feiten van iedere uitspraak worden besproken, alsmede de relevante overwegingen van de rechterlijke instantie of geschillencommissie die over de feiten moest oordelen. Iedere samenvatting eindigt met een slotsom, waarin de betekenis van de rechterlijke uitspraak voor de zorgplicht van de assurantietussenpersoon wordt omschreven.

De bedoeling van dit boek – dat in wezen een arrestenbundel vormt – is de zorgplicht van de assurantietussenpersoon nader in kaart te brengen. Het boek is hiermee interessant voor assurantietussenpersonen, maar ook voor andere personen die op de verzekeringsmarkt werkzaam zijn, zoals medewerkers van verzekeraars en advocaten.

*Kees Engel
Jessica Roos*

1. Brals v. Octant

Hoge Raad 10 januari 2003, ECLI:NL:HR:2003:AF0122

Inleiding

Het gaat in deze zaak om de vraag of Octant haar verplichtingen als assurantietussenpersoon is nagekomen jegens Brals. Het Hof Amsterdam beantwoordde deze vraag bevestigend. In cassatie voert Brals aan dat het Hof Amsterdam een onjuiste maatstaf heeft toegepast bij de beoordeling van de zorgplicht die rustte op Octant. Verder verwijt Brals het Hof Amsterdam dat het heeft miskend dat het tot de taak van de assurantietussenpersoon behoort om ervoor te zorgen dat een verzekeraar tijdig wordt ingelicht omtrent risicowijzigingen dan wel verzwaringen. Zo wordt de verzekeraar ervan weerhouden om naderhand een beroep te doen op schending van de contractuele mededelingsplicht die op de verzekerde rust.

Casus

Brals koopt een opstal en laat deze met ingang van 14 oktober 1991 verzekeren met behulp van Octant als assurantietussenpersoon. Octant laat het risico door beursmakelaar Boelaars & Lambert onderbrengen op de verzekeringsbeurs. Verzekeraars Interlloyd Schadeverzekering Maatschappij N.V. en (de rechtsvoorganger van) Rheinland N.V. dragen ieder 50% van het risico.

Ingevolge de op de verzekeringsovereenkomst van toepassing zijnde voorwaarden dient de verzekeringnemer de verzekeraar zo spoedig mogelijk in kennis te stellen van wijziging van de omschreven bestemming of bouwjaar en van leegstand of buiten gebruik zijn gedurende een periode van acht aaneengesloten weken, tenzij de verzekeringnemer van de wijziging niet op de hoogte was en dit redelijkerwijs niet kon zijn.

Ten tijde van de aankoop is nog niet duidelijk welke bestemming de opstal in de toekomst zal krijgen. Ten tijde van het sluiten van de opstalverzekering heeft de opstal bestemming als woonhuis. De opstal wordt nog bewoond door de voormalige eigenaar. Dit is bekend bij Boelaars & Lambert (de beursmakelaar), die de opstal op 14 oktober 1991 inspecteert ten behoeve van de verzekering.

In een inspectierapport van een buitendienstmedewerker van Boelaars & Lambert, opgesteld tijdens de inspectie van 14 oktober 1991, staat het volgende:

‘De oude eigenaresse blijft hier nog een maand wonen. Verdere bestemming is op dit moment nog niet bekend. Of men gaat slopen of het wordt verhuurd.’

Onderaan het inspectierapport staat handgeschreven vermeld dat de directeur van Octant nog nadere info zal verschaffen (aan Boelaars & Lambert) over de toekomstige bestemming van de opstal. Deze handgeschreven vermelding werd gedaan door een collega van de voornoemde buitendienstmedewerker.

De voormalige eigenaar verlaat vóór 31 december 1991 de opstal. Noch Brals noch Octant meldt dit vertrek aan Boelaars & Lambert of aan de verzekeraars.

Na het vertrek van de voormalige eigenaar begint Brals met een interne verbouwing van de opstal, vooruitlopend op de definitieve, toekomstige bestemming. Brals had het plan opgevat de opstal te gaan gebruiken als dependance van het ernaast gelegen hotel, dan wel om er appartementen in te realiseren. De verbouwingswerkzaamheden worden echter op last van de gemeente Hilversum stopgezet, in afwachting van een beslissing omtrent de definitieve bestemming van de opstal. Vervolgens staat de opstal leeg. De voorgenomen bestemmingswijziging, de aangevangen en vervolgens afgebroken verbouwingswerkzaamheden en de daaropvolgende leegstand zijn noch door Brals noch door Octant aan Boelaars & Lambert of aan de verzekeraars gemeld.

Op 25 december 1992 brandt de (leegstaande) opstal grotendeels af. De verzekeraars weigeren vervolgens de verzekeringspenningen uit te keren, omdat zij niet op de hoogte waren gesteld van de risicowijzigingen. Brals heeft beide verzekeraars in afzonderlijke procedures gedagvaard voor de rechtbank te Rotterdam. Op 16 april 1998 heeft die rechtbank in beide zaken tussenvonnis gewezen en daarin, kort gezegd, geoordeeld dat niet is komen vast te staan dat de verzekeraar op de hoogte was van een mogelijke bestemmingswijziging en de leegstand van de opstal.

Brals vordert een verklaring voor recht dat Octant jegens haar toerekenbaar is tekortgeschoten, door voor de opstalverzekering relevante, haar bekende, feiten niet aan Boelaars & Lambert dan wel de verzekeraars door te geven. Brals vordert vergoeding van alle door haar geleden en te lijden schade ten gevolge van het tekortschieten in de zorgplicht door Octant.

De overwegingen van de Hoge Raad

De Hoge Raad overweegt als volgt:

‘3.4.1 Bij de beoordeling van het middel wordt het volgende vooropgesteld. Een assurantietussenpersoon dient tegenover zijn opdrachtgever de zorg te betrachten die van een redelijk bekwaam en redelijk handelend beroepsgeenoot mag worden verwacht. Het is zijn taak te waken voor de belangen van de verzekeringnemers bij de tot zijn portefeuille behorende verzekeringen. Tot deze taak behoort in beginsel ook dat – kort gezegd – de assurantietussenpersoon de verzekeringnemer tijdig opmerkzaam maakt op de gevolgen die hem bekend geworden feiten voor de dekking van de tot zijn portefeuille behorende verzekeringen kunnen hebben. Dit brengt mee dat hij erop toeziet dat door of namens de verzekeringnemer aan de verzekeraar tijdig alle mededelingen worden gedaan waarvan hij, als redelijk bekwaam en redelijk handelend assurantietussenpersoon, behoort te begrijpen dat die de verzekeraar ervan zullen (kunnen) weerhouden om, voorzover in deze zaak

van belang, een beroep te doen op het vervallen van het recht op schadevergoeding wegens de niet-nakoming van de in de polisvoorwaarden opgenomen mededelingsplicht ter zake van risicoverzwarende omstandigheden. Daarbij gaat het om feiten en omstandigheden die aan de assurantietussenpersoon bekend zijn of die hem redelijkerwijs bekend behoorden te zijn. Bij dit laatste geldt dat indien de tussenpersoon met betrekking tot een hem bekende omstandigheid die mogelijk tot een beroep op risicoverzwarende aanleiding kan geven, niet over voldoende gegevens beschikt of niet ervan mag uitgaan dat de gegevens waarover hij beschikt nog volledig en juist zijn, hij daarnaar bij zijn cliënt dient te informeren.

3.4.2 In het licht van het in 3.4.1 overwogene treffen de gezamenlijk te bespreken onderdelen 1 tot en met 3, die zijn gericht tegen 's Hofs hiervóór in 3.3 weergegeven overwegingen, doel. Indien het Hof met zijn oordeel (in rov. 3.12) dat het niet doorgeven van het feit dat de opstal gedurende enige tijd buiten gebruik was in de gegeven omstandigheden niet zo ernstig was dat kan worden gesproken van een handelen als van een onzorgvuldig assurantietussenpersoon, tot uitdrukking heeft gebracht dat de hiervóór bedoelde verplichting erop toe te zien dat de in de polisvoorwaarden opgenomen mededelingsplicht niet wordt veronachtzaamd, niet op Octant als assurantietussenpersoon rustte, geeft dat oordeel blijk van een onjuiste rechtsopvatting. Indien het Hof heeft geoordeeld dat in de gegeven omstandigheden die verplichting niet op Octant rustte, dan is dat oordeel zonder nadere motivering, die ontbreekt, niet begrijpelijk. Nu Octant, naar het Hof klaarblijkelijk heeft aangenomen, op de hoogte was van het aanstaande vertrek van [de voormalige eigenaar, KE & JR] en de onduidelijkheid met betrekking tot de bestemming van de opstal, rustte in beginsel op Octant de verplichting Brals opmerkelijk te maken op hetgeen omtrent risicoverzwarende in de polisvoorwaarden is bepaald en, zo nodig nadere informatie bij Brals in te winnen omtrent de feiten en omstandigheden die de verzekeraars aanleiding zouden kunnen geven tot een beroep op risicoverzwarende. De enkele door het Hof (in rov. 3.8 en 3.10) genoemde omstandigheid dat [Boelaars en Lambert, KE & JR] op de hoogte was van het feit dat [de voormalige eigenaar] de opstal zou verlaten en zich via haar buitendienstmedewerker [betrokkene 2] van de beoogde (maar nog onzekere uiteindelijke) bestemming van de opstal op de hoogte had gesteld, brengt niet mee dat Octant van haar hiervóór bedoelde verplichting was ontslagen, zulks te minder nu, zoals het Hof in rov. 3.14 onderkende, door een andere medewerker van [Boelaars & Lambert, KE & JR] was aangetekend dat nadere informatie van de directeur van Octant zou volgen. Ook de overige door het Hof in rov. 3.12 vermelde omstandigheden rechtvaardigen zonder nadere motivering, die ontbreekt, niet dat Octant van haar verplichting was ontslagen.'

De Hoge Raad vernietigde het arrest van het Hof Amsterdam en verwees het geding ter verdere behandeling en beslissing naar het Hof Den Haag.

Slotsom

De Hoge Raad heeft bepaald dat het in beginsel tot de taak van de assurantietussenpersoon behoort om de verzekeringnemer tijdig opmerkelijk te maken op de gevolgen die hem bekend geworden feiten kunnen hebben voor de dekking van de tot zijn portefeuille behorende verzekeringen. De assurantietussenpersoon moet erop toezien dat door of namens de verzekeringnemer aan de verzekeraar tijdig